

"Tėvynė" Savaitinis Laikraštis
LEIDZIA KAS PENKTADIENĮ
Susivienijimas Lietuvių Amerikoje
Dr. M. J. Vinikas, Sekr. ir Adm.
PRENUMERATA METAMS:
Jungtinėse Valstijose \$1.50
Kitose Valstybėse \$2.00
"T E V Y N Ė"
307 West 30-th Street, New York, N. Y.

T E V Y N Ė

SUSIVENIJIMO LIETUVIŲ AMERIKOJE ORGANAS

Telefonas LAckawanna 4-5529

The Lithuanian Weekly "Tėvynė"
PUBLISHED EVERY FRIDAY
By the Lithuanian Alliance of America
Dr. M. J. Vinikas, Sec'y & Mgr.
YEARLY SUBSCRIPTION RATES:
In the United States \$1.50
To Foreign Countries \$2.00
"T E V Y N Ė"
307 West 30-th Street, New York, N. Y.

No. 13

Acceptance for Mailing at Special Rate of Postage provided for in
Section 1103, Act of October 3, 1917. Authorized June 27, 1918

New York, N. Y., Kovo (March) 31, 1939

Entered as Second Class Matter November 28, 1910, at the
Post Office at New York, N. Y., under the Act of March 3, 1879

Vol. XXX

Pažangos Vajus Pasaulio Įvykių Savaitinė Apžvalga

Organizatorių lenktynės

Vajui einant galop, daugelis pradėjo skubinti atlikti savo pareigą. Dar daugiau belaispių organizatorių atsidūrė pirmame laipsnyje. Pereitą savaitę pirmojo dovanų laipsnio pasiekė: K. Dibulskis, M. J. Kemešienė, B. Kebkaitienė, A. Maliauskas, Ch. Martin, J. Treinis, J. P. Vaitkus ir K. White. Antrojo laipsnio pasiekė Mrs. M. Domash ir M. Stakionis.

4 LAIPSNIS

Charles K. Pikiel 11 distr. Pittsburgh, Pa.
Jonas Aymonas 38 kp. Brooklyn, N. Y.

3 LAIPSNIS

J. Kiguolis 115 kp. Wilkes Barre, Pa.

2 LAIPSNIS

M. Cepulienė 77 kp. Rockford, Ill.
K. Cepulevičius 226 kp. Chicago, Ill.
Mrs. M. Domash 214 kp. St. Louis, Mo.
Izabelė Ivoškienė 192 kp. New Kensington, Pa.
V. A. Kerševičius 30 kp. Scranton, Pa.
A. Kaulakis ir St. Eismontas 31 kp. Auburn, Me.
A. Laurutanas 63 kp. Chicago, Ill.
A. Maliauskas 299 kp. Rumford, Me.
M. Stakionis 41 kp. Lawrence, Mass.
P. P. Simanauškas 341 kp. Rhineland, Wis.
J. Tvaronaitis 207 kp. Manchester, Conn.
R. Viktoravičius 40 kp. Pittsburgh, Pa.

1 LAIPSNIS

K. Dibulskis 342 kp. Easton, Pa.
Frank Kesler 53 kp. Chelsea, Mass.
V. J. Kolčienė 40 kp. Pittsburgh, Pa.
K. Katkevičienė 134 kp. Chicago, Ill.
M. J. Kemešienė Distr. 13 Org. Detroit, Mich.
B. Kebkaitienė 352 kp. Detroit, Mich.
V. A. Kerševičius 312 kp. East Hampton, Mass.
George Milius 54 kp. McAdoo, Pa.
S. Mockus 43 kp. So. Boston, Mass.
A. Maliauskas 299 kp. Rumford, Me.
Ch. Martin 352 kp. Detroit, Mich.
E. Puzauskienė 260 kp. Chicago, Ill.
J. Paulukonis 199 kp. Shaft, Pa.
J. Radzevičius 66 kp. Ansoni, Conn.
A. Ramanauskas 211 kp. Mahanoy City, Pa.
P. Rašila 57 kp. Worcestre, Mass.
J. Streleckis 135 kp. Philadelphia, Pa.
M. Subonis 157 kp. Youngstown, Ohio
M. Šeštokas 125 kp. Melrose Park, Ill.
J. Treinis 101 kp. Paterson, N. J.
T. Valunas 153 kp. Du Bois, Pa.
J. P. Vaitkus 200 kp. Detroit, Mich.
K. White 304 kp. Buffalo, N. Y.

DAR NEPASIEKĖ 1-MO LAIPSNIO

(bet greit ketina pasiekti)

W. V. Anesta 359 kp. Dorchester, Mass.
S. Bakanas 11 distr. Pittsburgh, Pa.
J. Bugailiškis 260 kp. Sydney Mines, Canada.
O. Balsienė 18 kp. Westville, Ill.
V. Botyrius 35 kp. Wilkes Barre, Pa.
Bronė Brazaičiūtė 132 kp. Seltzer City, Pa.
D. Birbilas 144 kp. Saginaw, Mich.
J. Brazauskas 14 kp. Cleveland, Ohio
Justinas M. Buchinsky 50 kp. Binghamton, N. Y.
J. Burdulis 1 kp. Edwardsville, Pa.
V. Budvidis 352 kp. Detroit, Mich.
St. Čerauka 136 kp. Cleveland, Ohio
Cibulskis 352 kp. Detroit, Mich.
K. Deveikis 301 kp. Cicero, Ill.
A. Frenzelis 236 kp. Toronto, Ont., Canada
V. Grebliauskas 267 kp. Wyoming, Pa.
J. Grigaitis 226 kp. Chicago, Ill.
K. Gaskienė 198 kp. Akron, Ohio
A. Geraltauskas 16 kp. Harrisburg, Ill.
A. Gedgaudas 136 kp. Cleveland, Ohio
J. Gloveckas 274 kp. Spring Valley, Ill.
P. Gribienė 217 kp. Chicago, Ill.
H. Johnsonienė 232 kp. Thomas, W. Va.
P. A. Jatul 25 kp. Stoughton, Mass.
A. Juškaitis 165 kp. Vandergrift, Pa.
A. Kaunas 290 kp. St. Clair, Pa.
M. Kemzura 17 kp. Montello, Mass.
J. Kavaliauskienė 247 kp. Aliquippa, Pa.
J. Kvederas 33 kp. Miners Mills, Pa.
F. J. Kibart 352 kp. Detroit, Mich.
P. Kučinskis 352 kp. Detroit, Mich.
S. Lavickas 140 kp. Charleroi, Pa.
O. Letukienė 158 kp. Springfield, Ill.
Ona Lukas 64 kp. Baltimore, Md.
Petras Laurinaitis 266 kp. Castle Shannon, Pa.

HITLERIS KLAIPEDĄ JAU PASIGRIEBĖ

Lietuva buvo prispirta Klaipėdą atiduoti

Hitleris Klaipėdą prarijo greičiau, negu buvo tikėtasi. Buvo manyta, kad kai kovo 25 dieną susirinks Klaipėdos seimelis, tai tuomet arklių gydytojas Neumanas ir jo šalininkai nutars Klaipėdą atkirsti nuo Lietuvos ir paprašyti Vokietijos ją priimti prie Riecho. Bet tai įvyko greičiau.

Jau praeitos savaitės pradžioje spaudoje matėsi neramios žinios. Žinios, kad Rytinėje Prusijoje Hitleris koncentruoja savo kariuomenę. Žinios, kad Lietuvos pasiuntinys Urbšys iškviestas Vokietijos užsienio reikalų departamente ir tariasi Klaipėdos reikalais.

Galop ir netikėtai, bet laukta žinia: Lietuva atiduoda Klaipėdą Vokietijai. Atiduoda prispirta prie sienos alternatyva: Klaipėdos kraštas turi būti prijungtas prie Vokietijos geru. O jei ne, tai Vokietija panaudos jėgą. Ar Lietuva gali Vokietijos jėgą pasipriešinti? Lietuvai prisiėjo sunkios dienos pergyventi. Valdžia ir seimas tarėsi. Pagaliau, turėdama mintį tokią Vokietijos nusistatymą ir neradama kitokio kelio taikai išlaikyti, Lietuva pareiškė savo sutikimą Klaipėdos kraštą atkirsti nuo Lietuvos ir atiduoti Vokietijai.

Tuo reikalu kovo 22 dieną

į Berlyną išvažiavo Lietuvos delegacija su ministru Urbšiu daryti sutartį dėl Klaipėdos perdavimo. O tuo tarpu Lietuvos karinės ir civilinės įstaigos pradėjo apiešdinėti Klaipėdą. Klaipėdos gubernatorių, Gailius, paskelbė gyven tojams atsisaukimą, kviesdamas laikytis ramiai. Nes Hitleris buvo pagrąšęs, kad jai bent kokia suirutė įvyks Klaipėdoje — tuojau bus panaudota karinė jėga. Gubernatorių taipgi paskelbė, kad kovo 23 dieną Klaipėdoje jau bus atvykęs Hitleris perimti Klaipėdą.

Klaipėdiečiai nors tikėtasi, bet netokį umų smugį priėmė visu rimtumu. Jie pareiškė pasitikėjimą savo vyriausybei, kad jos ir podraug visos Lietuvos nepadėjus kėblion padėtin. Tuo pačiu tarpu visoje Lietuvoje paskelbta karo stovis ir pašaukta tarnybon rezervai. Taipgi visoje Lietuvoje didelė nerimastis.

Klaipėdos atidavimas

Kovo 23 dienos vakare Lietuvos delegatai Berlyne pasirašė sutartį su Vokietijos užsienio reikalų ministru Ribbentropu. Sutartis yra sekama: 1) Klaipėdos kraštas prijungiamas prie Vokietijos. 2) Lietuvos ginkluotos jėgos tuojau apiešdina Klaipėdą. 3) Del atskirtų ūkiškų, finansinių ir pilietybės klausimų bus

P. Laban 124 kp. Hartford, Conn.
K. Leliušis 40 kp. Pittsburgh, Pa.
J. P. Miller 86 kp. Pittsburgh, Pa.
N. Mockus 75 kp. Los Angeles, Cal.
J. Mačiulis 262 kp. Waukegan, Ill.
P. Mučinskis 131 kp. Norwood, Mass.
E. Mikuziūtė 313 kp. Chicago, Ill.
V. T. Neverauskas 198 kp. Akron, Ohio
M. Navickas 62 kp. Lorain, Ohio
J. Noreikienė 103 kp. Johnston, Ill.
F. Platkauskas 36 kp. Chicago, Ill.
J. Raščius 332 kp. Richmond Hill, N. Y.
Ona Raulinaitienė 18 kp. Westville, Ill.
Kazys Stankus 260 kp. Chicago, Ill.
F. Siugdinienė 311 kp. W. Frankfort, Ill.
Juzė Šiurmaičiūtė 128 kp. Carnegie, Pa.
J. Šunskis 272 kp. Amsterdam, N. Y.
Olga Sanda 353 kp. Pittsburgh, Pa.
D. Sanda 353 kp. Pittsburgh, Pa.
J. Skučas 115 kp. Wilkes Barre, Pa.
J. Simokienė 181 kp. Herria, Ill.
P. Steponavičius 11 kp. Waterbury, Conn.
A. Sinkunas 40 kp. Pittsburgh, Pa.
J. Stankus 277 kp. Leechburg, Pa.
S. Trapkauskas 66 kp. Ansonia, Conn.
Helen Tareila 11 kp. Waterbury, Conn.
J. Vinciuas 371 kp. Cambridge, Mass.
V. Vaitkuskas 306 kp. Danbury, Conn.
J. Vaikšnoras 362 kp. Collinswood, Ohio
A. Vengrienė 48 kp. Portage, Pa.
J. Vilčinskis 22 kp. Steubenville, Ohio
J. S. Vitkus 217 kp. Chicago, Ill.
J. Vaitkus 284 kp. Gary, Ind.
K. Valužis 200 kp. Detroit, Mich.
J. White 285 kp. Linden, N. J.
A. Waleyka 371 kp. Cambridge, Mass.
M. Yokubynienė 236 kp. Toronto, Canada
S. Yokubinas 156 kp. Benton, Ill.
A. Žemaitis 104 kp. Pittsburgh, Pa.
J. Žebrys 136 kp. Cleveland, Ohio
St. Žukauskas 68 kp. Wilkes Barre, Pa.
J. Zapolis 122 kp. Chicago, Ill.

Kiekvienas organizatorius būtina turi prisijusti savo raportą Pažangos Vajaus vedėjui ne rečiau kaip vieną sykį į mėnesį.

susitarta vėliau. 4) Lietuvai Klaipėdos uoste bus įsteigta laisva zona. 5) Lietuva ir Vokietija pasizada prieš viena kitą nevartoti jėgos. Nustatoma bendros linijos del laisvos uosto zonos įsteigimo. Vokietija išnuomos 99 metams uosto bendrovei reikalingus žemės ir vandens plotus. Uostu bendrovė bus sudaryta Lietuvos-Vokietijos susitarimu su dominuojančiu Lietuvos kapitalu. Nuoma bus laikoma jau apmokėta už pirmiau padarytus Lietuvos investimus. Iš Lietuvos per Klaipėdos kraštą į uostą bus laisvas susisiekimas traukiniais, leidžiant laisvai pervažinti prekes užrakintuose traukiniuose.

Hitleris Klaipėdoje

Kovo 23 dienos popietį laisvu atvyko Hitleris su savo palydovais. Jį lydėjo keletas flotilų naikintojų, šarvuotųjų ir povandeninių laivų. Viršum Klaipėdos skraidė Vokietijos karo lėktuvai, o mieste parodavo kariuomenę. Klaipėdos naciai krysčtavo ir visame mieste plevėsavo nacių svastika.

Atvykęs Hitleris parodavo ir vėliau pasakė prakalbą. Čia ir vėl naciai krysčtavo. O nacių vadas Neumanas apdovanojęs aukščiausią garbės insigniją. Tai arklių daktaras Neumanas, kuris anais metais buvo Lietuvos nuteistas už priešvalstybinį veikimą Klaipėdoje. Kuris vėliau paleistas iš kalėjimo ir kuris visomis galėmis veikė, kad Klaipėdą atskirti nuo Lietuvos. Dabar jis gauna dovanas nuo Hitlerio.

Ir taip tai Lietuva neteko Klaipėdos. Ir ją neatdavė gražuojui. Atidavė prievarta. Lietuva buvo prispirta prie sienos. Hitleris atstatęs ginklą prieš mažutę Lietuvą išplėšė Klaipėdą.

Nors sulig sutarties neskamba jau taip blogai: Lietuva turės laisvą uostą Klaipėdoje. Bet kas gi gali šiandien pasitikėti Hitlerio žodžiu? Juk jis praeitą rudenį buvo pasakęs, kad jo grobinai Europoje baigiasi atgavimu sudetų iš Čekoslovakijos. Bet kas atsitiko užpraeitą savaitę? Užpraeitą savaitę jis sulaužė savo žodį ir visą Čekoslovakiją sudraskė ir savo "globon" pasiėmė. Ar užteks Hitleriui vien Klaipėdos?

Neišrodo. Po paėmimo Klaipėdos, jau eina Europoje gaudy, kad jei lietuviai mano, kad Klaipėdos atidavimas išgelbės pačią Lietuvą, jie gali skaudžiai nusivilti. Esą yra žinoma, kad Hitleris senai svajoja apie visos Lietuvos paėmimą. Ir netik Lietuvos, bet taipgi Latvijos ir Estijos. Šitos žinios pasiekė ir Lietuvą ir del to Lietuvos gyventojai labai nerimsta. Bet Lietuva jau kiek seniau yra pareiškus, kad Klaipėdos negalėjo išgelbėti, tačiau jei kas nors keltų koją į tikrąją Lietuvą — Lietuvą kariautų. Hitlerio taktika žinoma. Jis "saugoja savosius". Ir jei Lietuvoje kas nors vokietį bent pastumtų — Hitleris gali pulti "saviškį gelbėti". Arba kitam kokiam Hitleriui nepatinkamam įvykiui pasireiškusi — jis gali jėga pulti "tvarką daryti". Tokią taktiką jis naudojo Čekoslovakijoje, kol galutinai ją pasigrobė.

Hitleris jau persekioja Klaipėdos lietuvius

Vos spėjus užimti Klaipėdą, Hitleris pradėjo terorą prieš tuos lietuvius, kurie stovėjo už palaikymą Klaipėdos prie Lietuvos. Žinios nusako, kad Klaipėdos krašte suimta 150 lietuvių. O Hitleris buvo pasižadėjęs Lietuvos valdžiai nepersiekti tų lietuvių, kurie stovėjo už Klaipėdos palaikymą prie Lietuvos. Bet Hitleris visur pasilieka tik Hitleris: jo žodis tiek vertas, kiek išgraužtas kiaušinis.

Taipgi Klaipėdoje jau truksta maisto. Ir todėl nors pirmiau daugelis hitlerininkų džiaugėsi, kad Hitleris juos "išvadavo", bet dabr jau nuleido nosis.

Amerika nepripažysta Vokietijai Klaipėdos

Suvenytų Valstijų valstybės departamento veikiantysis sekretorius, Sumner Welles, kovo 23 dieną pareiškė, jog Suvenytos Valstijos nepripažysta, kad Vokietija būtų teisėtai paėmus Klaipėdą. Ponas Welles pareiškė, kad Lietuvos pasiuntinys, Povilas Žadeikis, oficialiai jį painformavo apie Lietuvos nutarimą atiduoti

Klaipėdą Vokietijai ir apie tai, kad nutarimą ratifikavo Lietuvos seimas. Bet p. Welles paaikšino, kad Suv. Valstijų manymu tas žygis prieš Klaipėdą priklauso tai pačiai kategorijai grumojimų, kuriuos Vokietija pirmiau pavartojo prieš Austriją, Čekiją ir Slovakiją.

Bet Klaipėdos signatoriai — Anglija, Francija, Italija ir Japonija del Klaipėdos užgrobito nieko nesako. Kas reiškia, kad tos valstybės su Hitlerio žygiu sutinka.

Amerikos lietuvių protestai

Paskilbus žinioms apie Klaipėdos užgrobimą, Amerikos lietuviai gyvai sujudė. Visame krašte, kur tik gyvena lietuviai, surengta dideli protestų mitingai. Tokie mitingai buvo surengti New Yorke, Chicagoje, Clevelande ir kitur. Visur Amerikos lietuviai pareiškia protestą prieš Hitlerį užgrobiančią Klaipėdą. Taipgi tie mitingai priduoia Lietuvai drąsos ir pažada paramą jei kas nors toliau atsitiktų, tai yra jei Hitleris pasiryštų pulti Lietuvą. New Yorke pastaromis dienomis susiorganizavo tautinė tarba, kuri šaukiasi į visus Amerikos lietuvių organizuotus komitetus kolonijose ir dėti pastangas kodaugiau siai pagelbėti Lietuvai.

Hitleris drebina Europą

Hitleris žygiuoja

Hitlerio šešėlis praeitą savaitę išsitiesė nuo Juodųjų jūrų ir Baltijos jūrų. Vokietija maršuoja pirmyn. Nacių kariuomenė eidama trypia gatvėmis ir dainuoja: "Šiandien mes valdom Vokietiją, rytoj valdysim visą pasaulį". Tai nacių kariuomenės himnas. Bet Europos demokratinių valstybių sostinėse pasigirdo tam trypmui pasipriešinimas: "Sulaikyti Hitlerį!" To šūkio priešakin išėjo Anglija. Ta pati Anglija, kuri iki šiol "ramiai" i Hitlerio žygius žiūrėjo.

Praeitą savaitę Londone lankėsi Francijos prezidentas Labrun su savo žmona. Tai vizitas atsidėkoti Anglijos karaliui su karaliene už atsilankymą Francijoje pernai. Apie nacių žygiavimą buvo kalbėta tuomet, kai karalius lankėsi Francijoje. Dabar juolabiau kalbėta, kad Francijos prezidentas atsilankė Anglijoje. Washingtone prez. Roosevelt administracija pasirodė prielanki demokratiškoms valstybėms, jei diktatoriai jas pradėtų pulti. Mažosios valstybės, kurios ir nenorėtų Hitlerio erzinti, vis tik žiuri į savo ginklus ir galvoja kaip juos galėtų naudoti, jei prisieitų Hitleriui kailį perti.

Europoje sauszėmis praeitą savaitę virė jaudėsiu. Bet Vokietija tęsė savo žygiavimą pirmyn. Vokietijai atateko Klaipėda. Hitleris pasirašė ekonominę sutartį su Rumunija.

Praeitą savaitę pradžioje Hitleris iškilmingai priimtas Berlyne kai sugrįžo prie Vokietijos prijungęs Bohemiją ir Moraviją. Po to, kai galutinai sudraskė Čeko-Slovakiją. Tas buvęs austrų armijos kor-

poralas dabar dar žymiau pagarbintas kaip Didžiosios Vokietijos budavotojas.

Kai Hitleris buvo garbinamas Berlyno gatvėse, jau buvo prirengta dirva teutonų kryžiuočiams maršuoti į Klaipėdą. O Klaipėdą Lietuva valdė apie 20 metų po Pasaulinio Karo. Bet tai buvo skaudžioji Lietuvos vieta. Ji buvo nuo Vokietijos atskirta Versalės sutartimi. Tas senas Lietuvos kraštas buvo atatekęs pačiai Lietuvai. Bet Lietuva turėjo bėdos su vokiečiais ir suvokieintais lietuviais. Dabar Klaipėda vėl vokiečių rankose. Tai nedidelis plotas ir nedaug žmonių. Tik 1,099 ketvirtainių mylių žemės ir miškų ir tik 150,000 gyventojų. Bet Hitleriui geriau, negu nieko. Tokiu plotu ir tokiu žmonių skaičiumi jis padidino savo Reichą.

Slovakija Hitlerio "globon pasidavė" kovo 16 dieną. Ji pasirašė su Vokietija sutartį. Slovakijai buvo garantuota "nepriklausomybė", bet ji veikis sulig Hitlerio nurodymų. Vokiečių kariuomenė įsikrausčius į rytinę Slovakiją. Taipgi Slovakijoje vokiečiai turės teisę savai eksploatacijai.

Rumanijos turtai jau senai Hitlerį vilioja. Nes Rumanija turtinga mineralais, aliejumi, javais ir visokia žaliava. Praeitą mėnesį i Bukerestą atvyko Vokietijos pasiuntiniai vesti ekonomines derybas su rumunais. Deryboms einant,ėjo paskalai, kad Vokietija pavergs Rumaniją ekonominiai, politiskai ir militariskai. Kol kas taip dar neįvyko. Bet Vokietija laimėjo ribų karnį. Ji su Rumanija pasirašė sutartį, kuri yra labai naudinga Vokietijai, Vokietijai galės savo turtą įvestuoti i Rumanijos aliejaus šaltinius. Turės laisvą (Toliau skaityk 5 pusl.)

